

Javni vrtci in vrtci montessori

■ **Karin Vogrič**, je zaključila srednje poklicno izobraževanje za *Srednji vzgojiteljski šoli* v Ljubljani. Svoje znanje bo nadgrajevala na *Pedagoški fakulteti*, smer *Predšolska vzgoja*. Je aktivna animatorka, tabornica in varuška pri različnih družinah.

Foto: arhiv Montessori inštituta

Vloga vzgojitelja se v javnem vrtcu močno razlikuje od vloge vzgojitelja v vrtcu montessori. Vzgojitelj v vrtcu montessori pripravlja okolje, njegova glavna naloga je opazovanje otrok in njihovega dela, kot imenujejo rokovanje otrok z didaktičnimi materiali. Delo vzgojiteljev v javnem vrtcu poteka po nacionalnem dokumentu Kurikulum za vrtce. Raziskava, ki smo jo izvedli, je bila osredotočena na prepoznavanje razlik med javnimi vrtci in vrtci montessori po oceni staršev. Ugotovili smo, da veliko staršev pozna koncept Marie Montessori. Otroke so vpisali v vrtec montessori predvsem zaradi večjega poudarka na disciplini in zaradi načina dela z otroki. Starši, ki so otroke vpisali v javni vrtec, pa so se za to odločili zaradi finančnega stanja in strukturirane dnevne rutine.

Razlike med javnimi vrtci in vrtci montessori

Teorija vzgoje velja za temeljno pedagoško disciplino, saj je njeno poznavanje pogoj za razumevanje, ukvarjanje in preučevanje drugih pedagoških problematik, pa tudi za praktično vzgojno delovanje (Peček Čuk in Lesar, 2009).

Strokovno podlago za delo v vrtcu predstavlja nacionalni dokument *Kurikulum za vrtce*. V središče postavlja otroka, njegove razvojne ter individualne zmožnosti in posebnosti. Poudarja otrokove pravice, ki izhajajo iz *Deklaracije o človekovih pravicah* in *Konvencije o otrokovih pravicah*. V javnih vrtcih veljajo didaktična načela nazornosti, interesa in aktivnosti, pozitivne usmerjenosti, sistematičnosti, postopnosti, načelo individualizacije in socializacije, ekonomičnosti ter načelo enotnosti vzgojnih vplivov (Retuznik Bozovičar in Krajnc, 2010). Najbolj značilni dejavniki, po katerih je znana metoda montessori (Montessori, 2009), pa so svoboda izbire, pomembnost čutil in čut za red.

Vloga vzgojitelja v pedagogiki montessori je posebna, saj vzgojitelj ne posreduje znanja, ampak pripravlja okolje, katerega del je tudi sam. Njegova glavna naloga je opazovanje otrok in njihovega dela. Za otroke je zgled in vir znanja (Capuder, 2006). Delo v skupini je individualizirano. Vzgojitelj čim manj posega v delo, zato da bi lahko otrok samostojno preizkušal materiale in odkril, da zna delati sam in zna najti tudi morebitne napake. Stalno oblikovanje odraslega v tem smislu ni nič manj pomembno od stalne in skrbne priprave okolja, namenjenega izkušnji svobode in aktivnostim, ki jih lahko izvajajo otroci (Štradjot, 1996).

Povzemimo največje razlike med javnim vrtcem in vrtcem montessori (TMA, 2019):

- Javni vrtec zaznamuje strukturiran sistem, kjer je vloga vzgojitelja vnaprej določena za vse otroke. Montessori pristop je nestrukturiran, vsak otrok se lahko izrazi, vzgojitelj pa se mu prilagodi.
- Tako javni vrtec kot montessori vrtec sta namenjena vsem otrokom do šestega leta. Študije so dokazale, da je montessori pristop zelo koristen tudi za najstnike.

- V javnem vrtcu je vzgojitelj v središču pozornosti in je odgovoren za odločanje o metodah vzgajanja. Odloča o tem, kaj, kako in kdaj se bodo otroci učili o neki temi ali usvajali določeno veščino. V konceptu montessori ima odrasli zelo pomembno vlogo, saj preko opazovanja otroka presoja, kateri didaktični pripomoček mu bo ponudil, sicer pa je otrok prepuščen samemu sebi.
 - V javnem vrtcu se otrok uči s podobno hitrostjo kot drugi otroci ali pa zaostaja. Otroci se po metodi montessori lahko učijo v svojem ritmu in si vzamejo čas za učenje vsake veščine.
 - Tradicionalne igralnice v javnih vrtcih so namenjene vzgajanju. Igralnice montessori pa so zasnovane na podlagi opazovanja otrokovega vedenja in so osredotočene na otroka. To omogoča individualno in usmerjeno učenje.
- V ameriškem centru za pedagogiko montessori so ugotovili, da je na podlagi znanstvenih raziskav potrjeno, da imajo otroci, vzgojeni po metodi montessori, ne le akademsko prednost, ampak tudi prednost v socialnem in čustvenem razvoju (NCMPS, b. d.).

Raziskava o razlikah med javnimi vrtci in vrtci montessori

Z raziskavo smo želeli pridobiti odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja, povezana z razlikami med vrtci montessori in javnimi vrtci. Zanimalo nas je, ali starši poznajo metodo montessori in ali bi bili pripravljeni vključiti svojega otroka v takšen program. Z zastavljenimi vprašanji smo želeli preveriti, kako pomembna sta za starše otrokova samostojnost in sodelovanje pri različnih opravilih ter kako bi otroku zasta-

vilni nalogo (da jo rešuje po navodilih ali s svojim razmišljanjem). Na podlagi mnenja anketirancev smo prišli do zaključka o tem, kako starši sprejemajo metodo dela po M. Montessori.

Anketni vprašalnik je zajemal dvanajst vprašanj s področja vrtca montessori in javnega vrtca ter demografske podatke o spolu, starosti, izobrazbi in statusu. Razdeljen je bil 108 priložnostno izbranim ljudem. Povabilo k izpolnjevanju ankete smo posredovali znancem, prijateljem in učiteljem ter ga objavili na družbenih omrežjih Facebook (Messenger), Instagram in na strani za starše – blogerje.

Anketiranje je bilo izvedeno v marcu 2021. Devet vrnjenih vprašalnikov je bilo nepopolnih. Vzorec anketirancev je zajemal 92 žensk in 7 moških. Izobrazbena struktura anketirancev je bila zelo raznolika: 32 anketirancev je imelo srednješolsko izobrazbo, 23 anketirancev visokošolsko, 36 anketirancev je bilo univerzitetno izobraženih, 8 jih je imelo magisterij ali doktorat. Anketni vprašalnik je izpolnilo 11 samskih oseb, 13 oseb s partnerjem, 69 oseb v družini, 3 osebe, ki živijo skupaj s starši, in 3 osebe, ki so navedle 'ostalo'.

V prvem delu raziskave smo ugotavljali, ali starši poznajo metodo dela po M. Montessori. Ugotovili smo, da večina anketirancev (79) pozna ta način, 20 oseb pa zanj še ni slišalo.

Anketirane smo spraševali, ali je otrokova samostojnost pomembna zanje. Večina jih je odgovorila, da je samostojnost otroka zelo pomembna (57 %) oz. pomembna (35 %). Le peščica (8 %) staršev je odgovorila, da je nepomembna. Mnenje glede samostojnosti otrok nas je zanimalo predvsem zato, ker smo v teoretičnem delu spoznali program dela montessori, ki spodbuja otrokovo samostojnost.

Naslednje vprašanje, ki smo ga zastavili, je bilo vprašanje o pomembnosti strukturirane dnevne rutine oz. svobodi izbire. Malo več kot polovica (52 %) oseb se je odločila za svobodo izbire, nekaj manj kot polovica (48 %) pa za strukturirano dejavnost. S temi odgovori smo dobili potrditev, da je za starše pomembna svoboda izbire, ki je skladna s programom montessori. Po tem programu namreč otroci lahko svobodno izvajajo naloge. Vzgojitelj ali učitelj le pripravita primerno okolje in otroka opazujeta

Foto: arhiv Montessori inštituta

pri delu ter mu nudita pomoč, če potrebuje odgojor.

V nadaljevanju smo na podlagi zastavljene vprašanja dobili odgovor, kako pomembna so gospodinjska opravila v mladih letih. Vprašanje se je glasilo: »Ali vam je všeč, da otrok že v mladih letih sodeluje pri gospodinjskih opravilih?« Kar 99 % staršev se zdi, da so gospodinjska opravila v mladih letih pomembna. S tem smo želeli pridobiti mnenje staršev o tem, ali so vsakdanja opravila v življenju pomembna že v mladih letih; da otroci npr. ne izvajajo samo nalog po navodilih (pobriši mizo, pospravi igrače, odnesi pribor in posodo, pospravi prtček z mize ...), temveč sprejemajo in opravljajo vsakdanja opravila.

Anketirance smo vprašali tudi, ali imajo v času epidemije covid-19 težave z varstvom svojih otrok. Iz rezultatov je razvidno, da v tem obdobju staršem iskanje ustreznega varstva ni predstavljalo večjega problema. Kar 75 % anketirancev je na to vprašanje odgovorilo z »ne«, kar morda pomeni, da imajo otroke že v varstvu in se s to težavo ne soočajo, 25 % staršev pa je iskalo varstvo. Nadalje smo vprašali tiste, ki iščejo varstvo, ali bi izbrali vrtec montessori. Dobili smo odgovor, da bi tovrstno metodo želelo več kot polovica tistih staršev, ki v današnjem času potrebujejo varstvo.

Zanimalo nas je, kakšen vrtec bi starši izbrali, če bi lahko izbirali med javnim vrtcem in vrtcem montessori: 37 % staršev bi izbralo javni vrtec, 63 % pa vrtec montessori.

Zaključek

Ugotavljanje razlik med javnimi vrtci in vrtci montessori je prinesla rezultate, ki so uporabni tako za starše kot za bralce članka.

Zaključimo lahko, da večina staršev pozna vrtece montessori in je z njihovim delom seznanjena. Strukturirana dnevna rutina jim je bolj pri srcu, poleg tega otrok lahko pomoč oz. odgovore dobi pri vzgojiteljici. Anketirancem, ki so izbrali vrtec montessori, je ljubša prosta izbira in pomoč starejših otrok v skupini. Vsem anketirancem, ki vpisujejo otroke v javne vrtece in vrtece montessori, pa so pomembna gospodinjska opravila in samostojnost otrok.

Z raziskavo smo prišli do podobnih zaključkov kot v tujini (NCMPS, b. d.). Večina staršev pozna vrtece montessori in se strinja s to metodo, vendar so pogosto zmedeni pri izbiri. Starši se morajo odločiti, katera izbira je najboljša za njihovega otroka.

Pridobivanje mnenj je bilo v obdobju epidemije zelo zanimivo. Vsekakor bi bilo primerno čez nekaj časa opraviti podobno raziskavo in primerjati rezultate. V nadaljnjih raziskavah bi lahko ugotavljali tudi vplive zunanjih dejavnikov (kar epidemija nedvomno je) na izbiro ustreznega varstva za otroka. ◀

Literatura

- Capuder, Metka (2006): Vzgojni pristop Marie Montessori. *Tretji dan*, letnik 35, št. 7/8, str. 104–110.
- Montessori, Maria (2009). *Skrivnost otroštva*. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.
- National Center for Montessori in the Public Sector (NCMPS) (b. d.): *Does it work? What research says about Montessori and student outcomes*. Pridobljeno 23. 5. 2021 s spletne strani: <https://www.public-montessori.org/does-it-work-what-research-says-about-montessori-and-student-outcomes/>.
- Peček Čuk, Mojca; Lesar, Irena (2009): *Moč vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Retuznik Bozovičar, Ana; Krajnc, Metka (2010): *V krogu življenja. Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju*. Velenje: Modart.
- Štradjot, Andrej (1996): *Montessori pedagogika*. Ljubljana: Glotta Nova.
- Triangle Montessori Academy (TMA) (2019): *Difference between Montessori and Kindergarten Style of Learning*. *TMAweb*, 26. 11. 2019. Pridobljeno 23. 5. 2021 s spletne strani <https://www.trianglemontessori.org/difference/>.